

8.10.2020

Liikenne- ja viestintävaliokunta
EDUSKUNTA

E 117/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission ehdotus neuvoston suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta vapaan liikkuvuuden rajoituksiin

- Liikenne- ja viestintäministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa komission ehdotuksesta neuvostolle suositukseksi koordinoitusta lähestymistavasta vapaan liikkuvuuden rajoituksiin ja siitä annetusta valtioneuvoston selvityksestä (E/117/2020 vp).

Lausuntonaan liikenne- ja viestintäministeriö toteaa seuraavaa:

Komissio julkaisi 13.5.2020 rajoitustoimien poistamista koskevaan tiekarttaan liittyvän paketin liikenteen ja matkailun palvelujen palauttamiseen liittyen. Pakettiin kuului tiedonanto suuntaviivoista liikennepalveluiden ja saavutettavuuden asteittaisesta palauttamisesta, joka toimii kaikkia liikennemuotoja koskevana ”kehysohjeistuksena”. Komission suuntaviivat sisälsivät myös liikennemuotokohtaisia käytännön ohjeita, jotka liittyvät matkustajien ja henkilökunnan terveyden turvaamiseen sekä toimenpiteitä, joilla pyritään vahvistamaan kansalaisten luottamusta liikenteen palveluiden turvalliseen käyttämiseen. Suuntaviivat koskivat sekä kansallista että rajat ylittävää liikennettä. Liikenne- ja viestintäministeriö oli mukana tätä koskevan E-kirjeen (E/56/2020 vp) valmistelussa.

Epidemiatilanteen kiihtyessä keväällä 2020 havaittiin, että liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan viranomaisilla ei ollut toimialan lainsäädännössä kaikilta osin riittäviä toimivaltuuksia epidemiatilanteen hoitamiseksi. Tätä koskien annettiin liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädännön väliaikaisia poikkeuksia koskevat lakiehdotukset eduskunnalle huhtikuussa 2020 (HE 62/2020 vp) ja ne tulivat voimaan 1.6.2020.

Liikenne- ja viestintäministeriössä on valmisteltu useita hallituksen esityksiä kesäkuusta 2020 lähtien. Osa niistä tukee hallituksen 11.9.2020 tekemää periaatepäätöstä hybridistrategian täytäntöönpanosta rajaliikenteessä ja matkustamisessa.

Yhteistyössä STM:n ja muiden ministeriöiden kanssa valmisteltiin **hallituksen esitys laeiksi tartuntatautilain ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 137/2020 vp)**, joka annettiin eduskunnalle 1.10.2020. Alun perin oli tarkoitus, että esitykseen

olisi sisällytetty kuljetusyhtiöille vaatimus tarkastaa matkustajien asiakirjat (todistus negatiivisesta testituloksesta tai lääkärin antama todistus sairastetusta taudista). Lausuntopalautteessa tarkastusvelvollisuuteen suhtauduttiin kielteisesti. Erityisesti kuljetusyhtiöt totesivat, että niillä ei ole mahdollisuutta tarkastaa matkustajien asiakirjoja ennen matkaa tai sen jälkeen, koska matkustaminen on pitkälti digitalisoitu, eikä esimerkiksi satamissa ole enää tiloja tarkastuksia varten. Kuljetusyritykset vaativat lisäksi, että kaikki mahdolliset muutokset olisi tultava voimaan samanaikaisesti (viittaukset sosiaali- ja terveysministeriön tartuntatautilain muutoksiin). Viranomaiset, erityisesti oikeusministeriö katsoivat, että kuljetusyhtiöt eivät saisi käyttää minkäänlaista harkintavaltaa ja matkustajien olisi päästävä liikennevälineeseen. Terveysviranomaisilla tulisi olla rooli matkustajien saapuessa Suomeen.

Hallituksen esitysluonnosta muutettiin ja tarvittavat matkustajia koskevat säännökset sisällytettiin tartuntatautilakiin ja kuljetusyrityksiä koskevat säännökset liikenteen palveluista annettuun lakiin. Kuljetusyhtiöiden tehtäväksi tulisi rajat ylittävässä liikenteessä avustaa viranomaisia maahantulovaatimuksista tiedottamisessa matkustajille, jos Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päätöksessä mainituista maista tai alueilta matkustavilta sitä edellytettäisiin. Kuljetusyhtiöiden velvollisuus alkaisi vasta, kun Liikenne- ja viestintävirasto olisi tehnyt asiasta kohdennetun päätöksen. Lakimuutosten olisi tarkoitus olla väliaikaisia ja voimassa vuoden 2021 loppuun saakka. Hallituksen esityksen (HE 137/2020 vp) käsittely on parhaillaan käynnissä eduskunnassa.

Liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan parhaillaan säännösmuutoksia **terveysturvallisuuden huomioimiseksi ilmailussa ja merenkulussa** (ns. pysyvät muutokset hallinnonalan lainsäädäntöön). Muutoksia tehdään muun muassa liikenteen palveluista annettuun lakiin, ilmailu-, alusliikennepalvelu-, vesiliikenne- ja luotsauslakiin. Ehdotetut muutokset lisäisivät Liikenne- ja viestintäviraston mahdollisuuksia tehdä päätöksiä tai antaa määräyksiä, joilla vastataan yhteiskunnan toiminnan jatkuvuuden haasteisiin terveysturvallisuuden ylläpitämiseksi. Hallituksen esitys olisi tarkoitus antaa eduskunnalle lokakuun 2020 lopulla. Muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2021.

Liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan lisäksi **tartuntatautilakiin säädösmuutoksia terveysturvallisuuden takaamiseksi henkilöliikenteessä ja niiden terminaaleissa ja asematiloissa**. Muutosehdotuksilla lisätään Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltuuksia tehdä henkilöliikenteen toimijoita koskevia päätöksiä matkustajien terveyden turvaamiseksi pandemiatilanteessa. Näin liikenneviranomaiset voivat operatiivisen kentän tuntemuksellaan nykyistä paremmin tukea terveydenhuoltoviranomaisten johtaman tartuntataudin torjuntatyötä ja pandemiapolitiikkaa. Lisäksi lain nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen henkilöliikennettä koskevat tarkemmat vaatimukset voitaisiin jatkossa antaa liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä. Valmistelua tehdään yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, sillä työ vaatii muutoksia tartuntatautilakiin, joka on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalainen laki.

Ehdotetut säädösmuutokset olisivat määräaikaista. Tämän hetken suunnitelman mukaan sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt, että säädösmuutokset tulisivat voimaan mahdollisimman pian ja olisivat voimassa kesäkuuhun 2021 asti. Liikenne- ja viestintäministeriö on omalta osaltaan linjannut, että liikennettä koskevat määräaikaista pykälät olisivat voimassa vuoden 2021 loppuun asti, jotta Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltuudet olisivat yhteneväisesti voimassa muiden ministeriössä tehtävien säännösmuutosten kanssa koskien viraston toimivaltuuksia ja liikenteen terveysturvallisuutta. Tartuntatautilakiin tehtävät muutokset henkilöliikenteen osalta koskisivat hygieniatoimepiteitä asemilla, terminaleissa ja muissa vastaavissa sisätiloista sekä liikennevälineissä, mahdollisia viranomaisen päätökseen perustuvia matkustajamäärän väliaikaisia rajoittamisia koronavirustaudin leviämisen estämiseksi ja toimenpiteiden kirjaamista liikenteen palveluista annetun lain mukaisiin valmiussuunnitelmiin.

E-kirjelmää koskevana huomiona ministeriö haluaisi todeta, että johtuen kansallisesta lainsäädännöstä sekä kuljetusyritysten vaikeuksista tarkastaa matkustajien terveystodistuksia, unionitasolla ei tulisi säätää tai sopia kuljetusyrityksille tai liikenteenharjoittajille minkäänlaisia tarkastusvelvollisuuksia, jotka koskevat ihmisten terveystodistuksia tai testituloksia.

Tomi Paavola
Ylitarkastaja
Tietoliiketoimintayksikkö
Tieto-osasto

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi